

AMELİYATHANE KURALLARI VE GELENEKLERİ

Prof. Dr. Tamer Akça
İzmir Tınaztepe Üniversitesi
Tıp Fakültesi
Genel Cerrahi Anabilim Dalı

Tıp Tarihi ve Etik Bilim Doktoru
Felsefe Bilim Uzmanı
Sanat Tarihi Bilim Uzmanı

- ① AMELİYATHANE
- ② AMELİYATHANEYE GİRİŞ VE KIYAFET
- ③ AMELİYAT ODASI / SALONU
- ④ EKİP
Oda Sorumlusu
Anesteziist
Steril Ekip
- ⑤ STERİL ALAN
Nerede Dur(ma)malı?
Nelere ve Nerelere
Dokun(ma)malı?
Öksürük ve Hapşırma
Sessizlik
- ⑥ RADYASYONDAN KORUNMA
- ⑦ ETİK HASSASİYETLER
- ⑧ AMELİYATHANEDE ASEPSİ/ANTİSEPSİ UYGULAMALARI

Sağlık kuruluşunda bulunan unsurlardan birisi ve duvarlarla çevrili kapalı bir mekân olmanın ötesinde ameliyathane, hastanenin **en özel** ve **etkileyici** alanlarının başında gelir.

Her sağlık çalışanının aşına olduğu ve uyguladığı kuralların yanı sıra kendine özgü **terminolojisi, kuralları, gelenekleri, ritüelleri** ve içinde bulunanları derhal etkisi altına alan **cazibesi** olan **tinsel** bir varlıktır.

Burası bireyin esenliği adına az sonra beden bütünlüğü bozulacak olan ile bozacak olanın **kutsal buluşma yeridir**. Bu nedenle ameliyathanede bulunmak bu buluşmayı **içinde hissetmeyi** gerektirir.

Geleneklerin ve kuralların bilinerek uyulması **etkin ve güvenli** çalışmanın ön şartıdır.

Ekip ruhu ameliyathanenin **hedefine ulaşmasını** (hastanın güvenli ve başarılı bir müdahale ile esenliğe kavuşturulması) sağlayan en önemli unsurdur.

GİRİŞ VE YARI STERİL ALAN

özel kıyafetler, terlikler, maske ve bone giymek ve değiştirmek için kullanılan odalar

preoperatif hasta hazırlık odası, postoperatif derlenme odası, postanestezi bakım ünitesi (PABÜ), hasta hazırlık odası, malzeme ve ilaç depoları, dinlenme odaları ve ameliyat ekibinin el ve kollarını cerrahi sabun veya solüsyonlarla yıkadıkları yıkanma üniteleri

ameliyatın yapıldığı alan

ameliyat masası, ameliyat ışıkları, anestezi cihazı, ameliyat ve anestezi için gerekli cihazların bağlantılarını içeren sistemler (pendant), cerrahi malzemelerin üzerine konduğu masalar (tepsi) ve ameliyat sırasında gereken malzemeleri hızlıca almak amacıyla iç depolar ve hepafiltreler (ortam havasında bulunan mikroorganizmalar ve diğer zerrecikleri süzer ve bunları tekrar dolaşıma vermeyip tahliye eder)

STERİL ALAN

AMELİYATHANEYE GİRİŞ VE KIYAFET

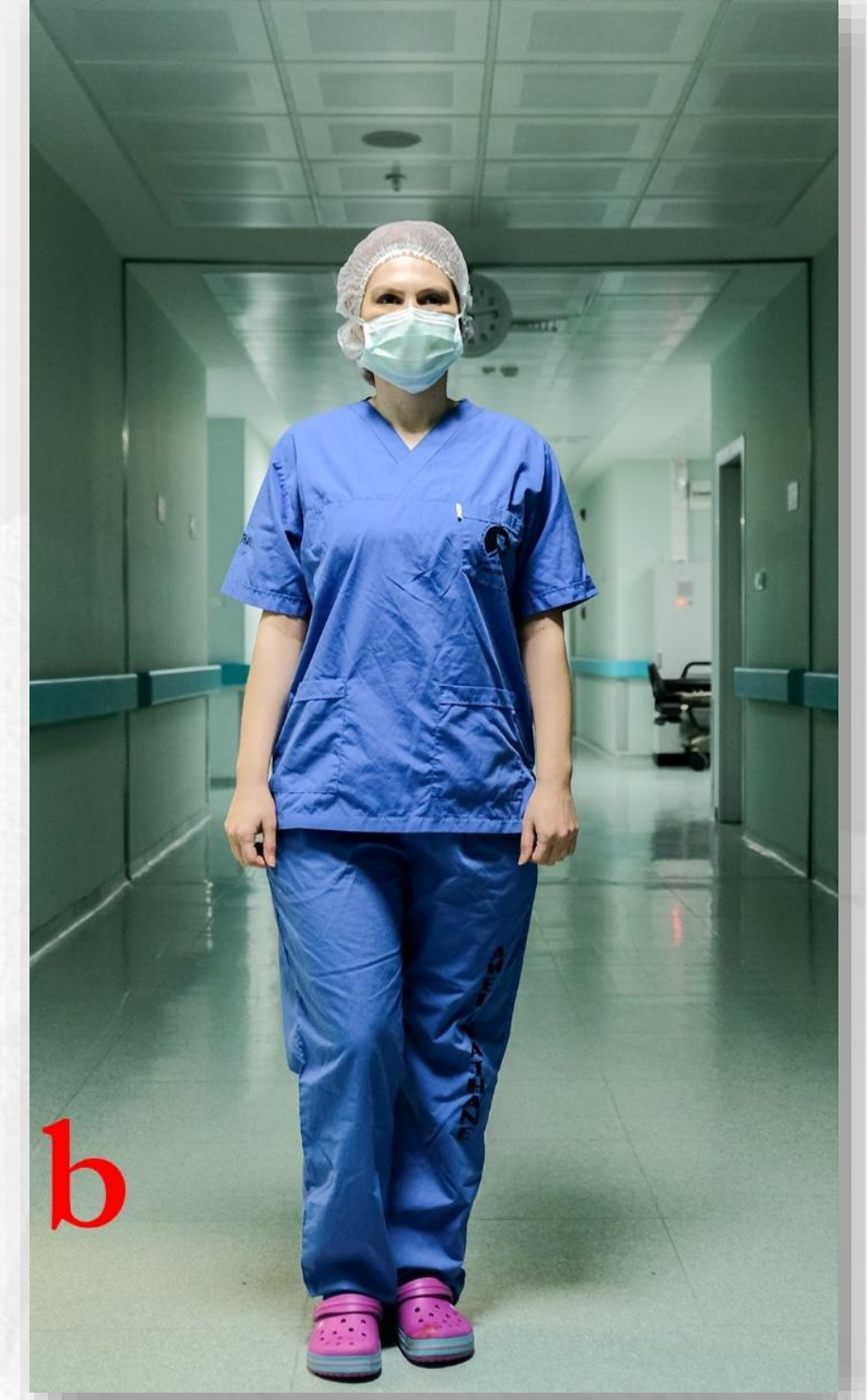
ameliyathanenin en önemli kuralı
oraya günlük kıyafetlerle
girilmemesi

ameliyathanenin girişinde
sağlanacak olan özel kıyafetlerin
ve terliklerin (sabo) kullanılması
zorunlu

AMELİYATHANEYE GİRİŞ VE KIYAFET

AMELİYATHANE KIYAFETLERİ

kolye, bilezik, yüzük, saat gibi takılar çıkartılır, saçlar toplanır

ayakkabılar çıkartılarak özel ameliyathane terlikleri giyilir

AMELİYATHANEYE GİRİŞ VE KIYAFET

MASKE VE BONE

başa saçları tamamen içine alacak şekilde bir kep (**bone**) ve ağız ile burnu kapatacak şekilde **maske** takılır

maskenin üst kenarında bulunan **ince tel** kolayca bükülerek kullanıcının burnuna tam olarak oturtulur ve kullanıldığı sürece burnun dışarı çıkması engellenir

maske ve bone ile birlikte cerrahi gözlük kullanılması, hem ekipten yaraya hem de yaradan ekibe sıçrayacak olan beden sıvılarıyla **enfekte** olmalarını da kısmen engeller

AMELİYATHANEYE GİRİŞ VE KIYAFET

AMELİYAT ÖNLÜĞÜ

steril olmayan ekip üyeleri steril alana dokunmaz

steril olan ekip üyeleri ise cerrahi olarak el ve kollarını yıkadıktan sonra girişte giydikleri standart ameliyathane kıyafetlerinin üzerine vücut sıvılarının kendilerine ve kendilerindeki mikroorganizmaların hastaya bulaşmasını engelleyen steril bir cerrahi önlük (ameliyathane terminolojisinde boksör gömlek veya boksör önlük) giyip steril eldivenler kullanırlar

ameliyathanede bulunan
birçok odadan en önemlisi
ve ameliyatın
gerçekleştirildiği yer

AMELİYAT ODASI/ SALONU

OPERATING ROOM, OPERATING THEATRE

yapılan işe ve ekibe **saygılı**, profesyonel ve **dikkatli** olunmalı, ameliyat odasına girerken cerrahı veya sorumlu personelden/hemşireden **izin** alınmalı

gereksiz giriş-çıkışlardan şiddetle **kaçınılmalı**,

izleyicilerin odayı terk etmeleri istenirse itiraz etmeden ve alınganlık göstermeden **uyulmalı**

AMELİYAT ODASI/ SALONU

CERRAHİ EKİP DIŞINDAKİLER

ağır ameliyat şartlarında ekibi rahatsız etmeden, sessizce odayı terk etmeli

özellikli ameliyatlarda steriliteyi bozmamak için giriş-çıkışlar kısıtlanabilir

izleyiciler ameliyathaneyi ve kullanılan malzemeleri daha önce gördükleri ile karşılaştırmamalı

ameliyat sabahında “bir şeyler atıştırmak” yerine iyi bir kahvaltı

ameliyat başladıktan sonra uzun süre hareketsiz kalmamalı ve steriliteye dikkat ederek zaman zaman odanın içinde kısa adımlar atmalı

AMELİYATHANE PERSONELİ

yarı steril alanda malzemedan ve temizlikten sorumlu teknik ekibin yanı sıra hemşireler ve hasta bakıcılar görev yaparlar

AMELİYATHANE PERSONELİ

ODA SORUMLUSU

odadan ve malzemedan sorumlu bir personel veya hemşire odanın **temizliğini** ve **düzenini** sağlamak ameliyatta kullanılacak **cerrahi setler** ve **özellikli aletleri** bulundurmak, gerektiğinde yeni alet ve malzemeleri steril alana vermek

steril ameliyat ekibinin üyelerinin gerektiğinde gözlük, bone, maske, kıyafetini **düzeltilmek**, terlerini **silmek**

ameliyat lambalarının veya varsa monitörlerin yerini **ayarlamak**

steril olmayan cihazları **kullanmak**

ameliyat bitiminde odanın bir sonraki ameliyata **hazır olmasını** sağlamak

AMELİYATHANE PERSONELİ

CERRAHİ HEMŞİRESİ

cerrahi ekibin bir parçası olan ve ameliyatın aksamadan yürümesinden sorumlu bu kişi Almancadan ödünç alınan bir deyimle “schwester” (tr. abla, kızkardeş, kardeş, hemşire)

malzemeleri steril ve düzenli olarak hazır bulundurmak

malzemeleri cerraha vermek

kullanılan malzemelerin ameliyat bitiminde eksiksiz olup olmadığını kontrol etmek

AMELİYATHANE PERSONELİ

ANESTEZİST VE ANESTEZİ TEKNİSYENİ/TEKNİKERİ

genellikle yanında teknisyen veya tekniker bir yardımcı ameliyatta hastanın ağrı duymaması için uygun anestezinin verilmesi
hastanın masada uygun ve güvenli bir şekilde yatması
başının uygun bir pozisyonda olması
genel anestezi verilmişse anestezi tüpünün yerinde olması
ameliyat boyunca hastanın her türlü yaşamsal ve biyokimyasal bulgularının takibi vb.

AMELİYATHANE PERSONELİ

CERRAHİ EKİP

ameliyatın güçlüğüne göre en az bir cerrah ve bir cerrahi hemşiresi

ikinci bir cerrah, bir cerrahi asistanı, tıp fakültesi öğrencisi/cerrahi teknikerlik öğrencisi
başka cerrahlar (yardım, konsültasyon, eğitim veya taze kuvvet)

özellikli aletleri için malzemeyi sağlayan firmanın tecrübeli bir elemanı

ameliyat odası **başı başına** steril alan olarak kabul edilmeli

ayrıca steril ve steril olmayan alanların **farkına** varılmalı

genellikle **yeşil** veya **mavi** renkli steril cerrahi örtüler

steril olmayanlar steril alanlara dokunmamalı

steril ekip üyeleri steril olmayan alanlara dokunmama

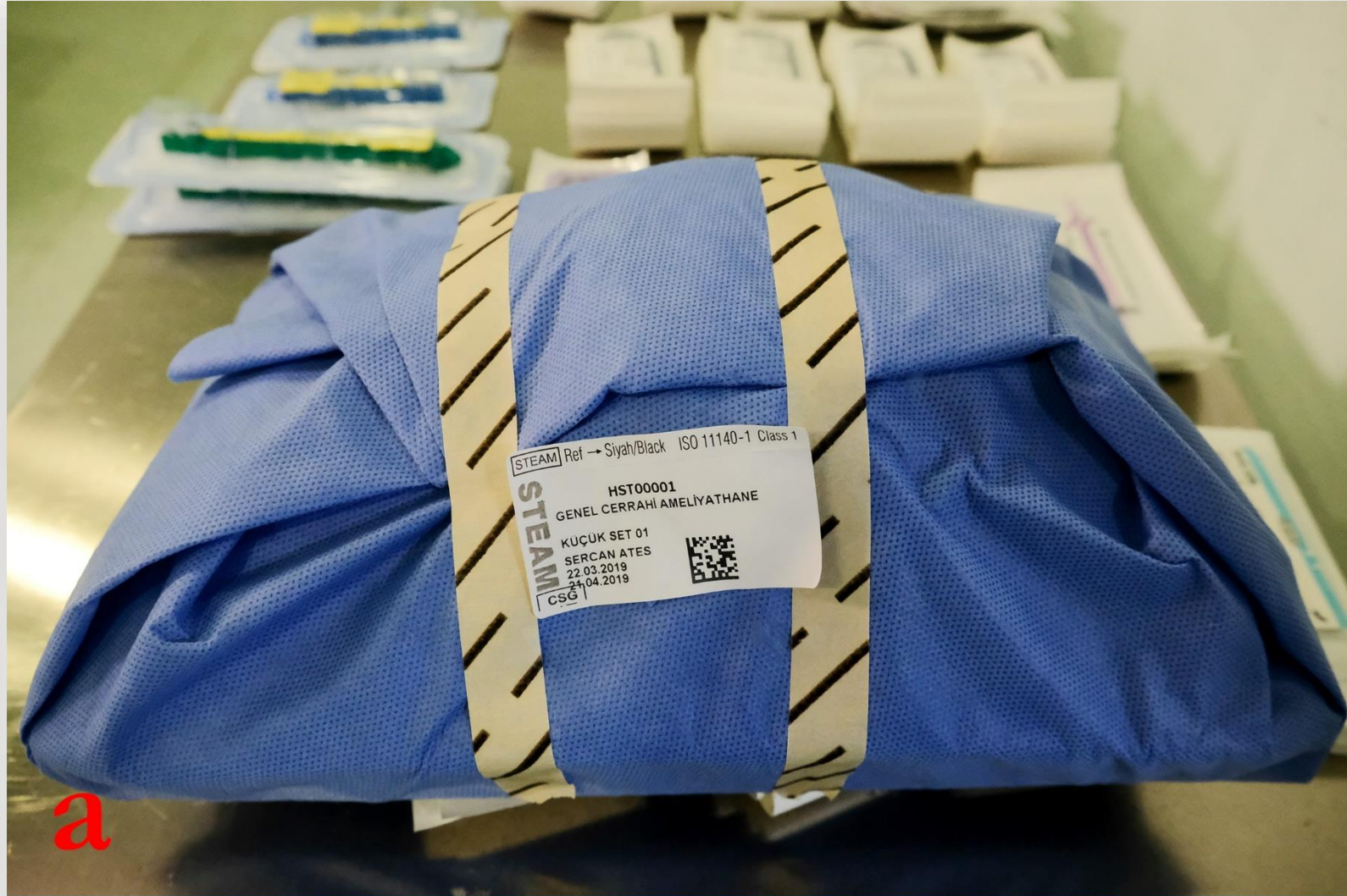
steril alan steril olmayan alandaki bütün işler tamamlandıktan sonra

en son anda hazırlanmalı

STERİL ALAN

STERİL ALAN BARIYERİ

a

Plasma Chemical Indicator Strip
Color Change to Blue

4a medical[®]
producing health for the world

b

LOT: PL0316 Mfg. Date : 2016.03 Exp. Date : 2020.03 Class 4

steril olmayan herhangi bir malzemenin steril olan alana dokunması **bariyeri** bozar (bütün alan kirli)

steril cerrahi alana verilen bütün paketlerin bütünlüğünün bozulmadığından **emin olunmalı**

bütünlüğü bozulmuş veya sterilizasyon göstergeleri uygun olmayan paketler **bulaşık** kabul edilmeli ve steril alanda **kullanılmamalı**

STERİL ALAN BARIYERİ

bütün steril malzemeler, alanın ve malzemenin sterilitesini koruyacak önlemler alınarak cerrahi alana taşınır

genellikle steril malzemeler **dışta** bir steril olmayan bir paket ve **içte** ise steril olan ikinci bir paketle kaplanır

oda personeli dıştaki paketi açarken, **içerideki steril pakete dokunmaz**

ameliyat hemşiresi ise dıştaki pakete **dokunmadan** içteki steril paketi alır ve malzemeyi steril alana açar

STERİL ALAN

STERİL ALAN BARIYERİ

hastanın ameliyat edilecek bölgesi cerrahi sabunlarla uygun bir şekilde yıkanır (boyama, betadin veya batikon)

bu bölge dışında kalan bütün vücudu steril cerrahi örtüler (çarşaf veya örtü) ile örtülür

örtüler steril olarak açılmış cerrahi alet ve malzemelerin üzerine konduğu ameliyat tepsinde de kullanılır

STERİL ALAN

NEREDE DUR(MA)MALI?

steril **olmayanlar** oda sorumlusu, cerrahi hemşiresi, anestezi ekibi ve cerrahi ekibinin yolu üzerinde **durmamalı**

oda duvarının önü, cerrahi ekibin en az 30 cm (bir adım) arkası veya (eğer cerrahi ekip orada çalışmıyorsa) hastanın baş tarafında **anestezi ekibinin hemen yanı**

anestezist yerine geçtiğinde kendisinden **izin** alındıktan sonra hastanın baş tarafından ameliyat izlenebilir

bazen ekipten biraz **yüksekte** olmak da bir seçenek olabilir

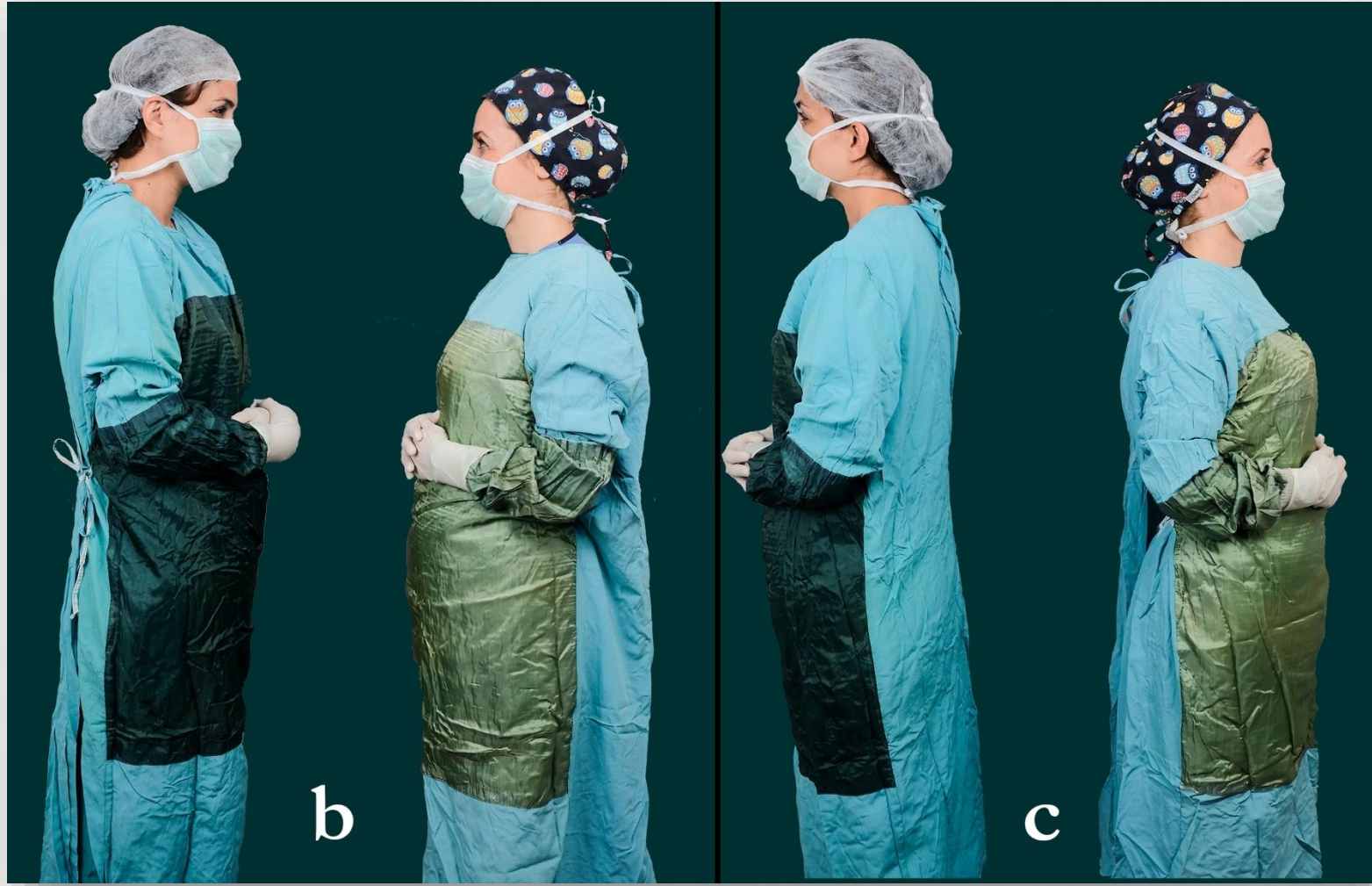
NELERE VE NERELERE DOKUNMA(MA)LI?

steril olmayanlar cerrahi önlükler, eldivenler, malzemeler ve cerrahi örtüler gibi steril olan hiçbir şeye dokunmamalı

ameliyat seyredilirken olabildiğince eller arkada birbirine kavuşturulmalı

gerekmedikçe steril alanın üzerine eğilmemeli

steril bir alana dokunulduğunda cerrahi ekip uyarılmalı

NELERE VE NERELERE DOKUNMA(MA)LI? PRATİK FORMÜL

yeşil veya mavi örtü hemen daima steril bir alanı işaret eder

şeffaf plastik torba içindeki tüm cerrahi alet ve malzemeler **sterildir**

eğer bir alanın veya malzemenin steril olup olmadığından emin olunamıyorsa **“STERİLMİŞ”** gibi davranmak en doğru davranış

STERİL ALAN

ÖKSÜRÜK VE HAPŞIRMA

yüz doğrudan hastaya dönük

SESSİZLİK- HASTA GÜVENLİĞİ

cerrahinin hastaya olabilen en az hasarı vererek bitirilmesine ilişkin işlemlerin tamamı en üst düzeyde **dikkat** ve **konsantrasyon** zamana karşı girişilmiş bir **yarışma**

ortamın **sessiz** olması çok önemli

konuşma **önceliği** cerrahın (ameliyatı yönetmek, izleyicilere yaptıkları işlemi anlatmak, önemli bir anatomik veya patolojik oluşumu göstermek) **kritik** durumlarda cerrahi ekibin diğer üyeleri ve anestezi ekibi de

SESSİZLİK- CERRAHİ KİBAR BİR SANAT DEĞİLDİR

öncelikle sessizce **dinlemek**
işaret edilen yerleri **seyretmek**
eğer cerrah bir soru sormuş ve cevap bekliyorsa
konuşmak **uygun**

hastanın ameliyatının **güvenliği** birinci sorumluluk
eğitim ikinci sırada

izleyiciler veya ekibin diğer üyeleri **uygun** anlarda
soru sormalı

cep telefonlarının zil sesi **kapatılmalı**

SESSİZLİK- BÖLGESEL ANESTEZİ

kendisi ile ilgili olmayan konuşmaları üzerine **alınabilir**

ana dili farklı olsa bile **yanlış anlamalara** sebep olabilecek gereksiz ve münasebetsiz konuşmalar, şakalaşmalar, gülüşmeler **olmamalı**

hasta-hekim ilişkisindeki **güveni** zedeler

Hasta hakkında yapılacak olan saygısız konuşmalar ise zaten hiçbir şekilde **kabul edilebilir bir davranış değil**

ameliyat odasının bütün kapılarının **kapalı** olması (hasta mahremiyeti, dikkat dağıtıcı gürültünün engellenmesi, laminar akımın olumsuz etkilenmesi)

X ışınları doğrusal
bir şekilde
ilerlerler, köşeleri
dönemez

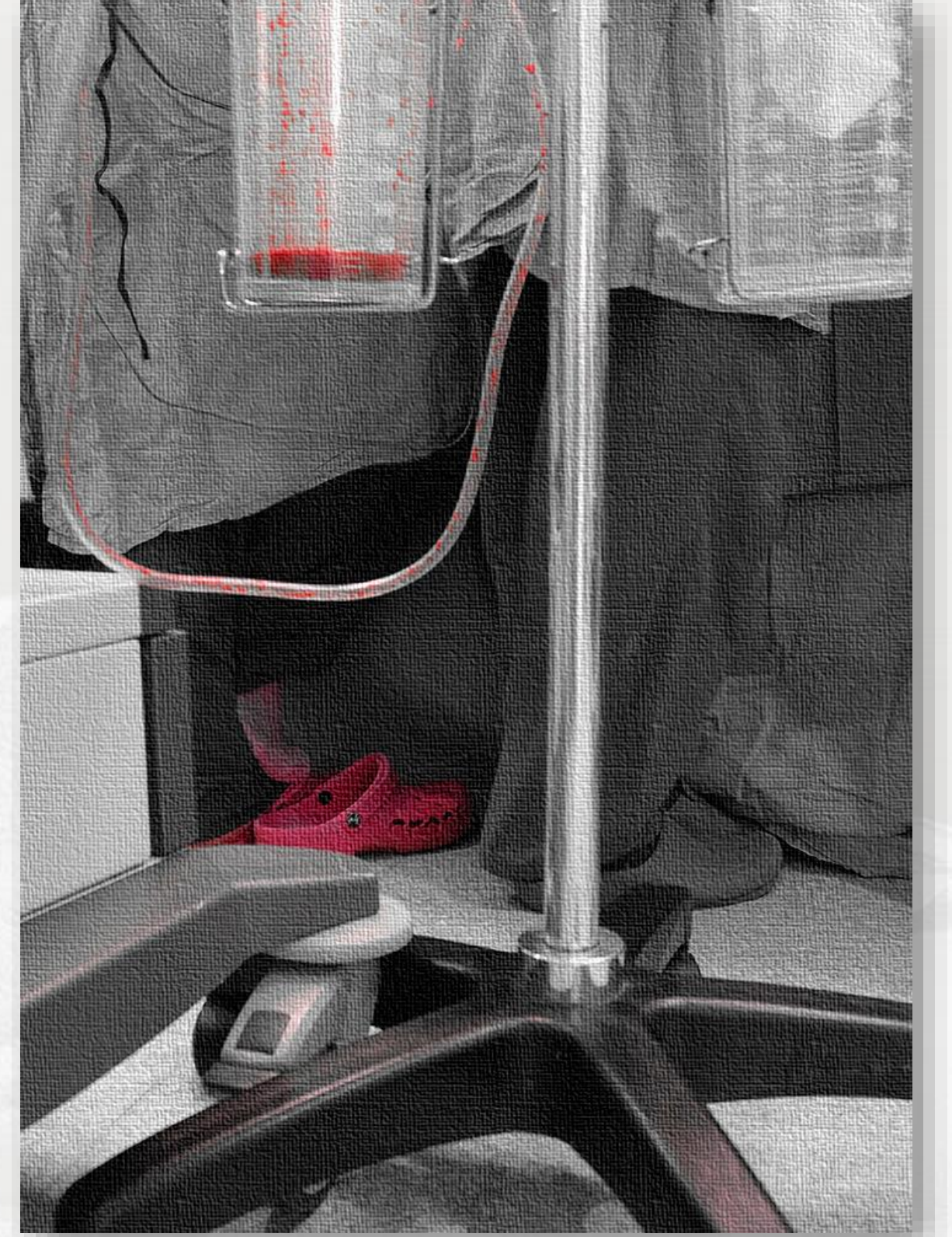

her türlü yazılı ve görsel dokümantasyon için hastadan önceden **izin** alınmalı

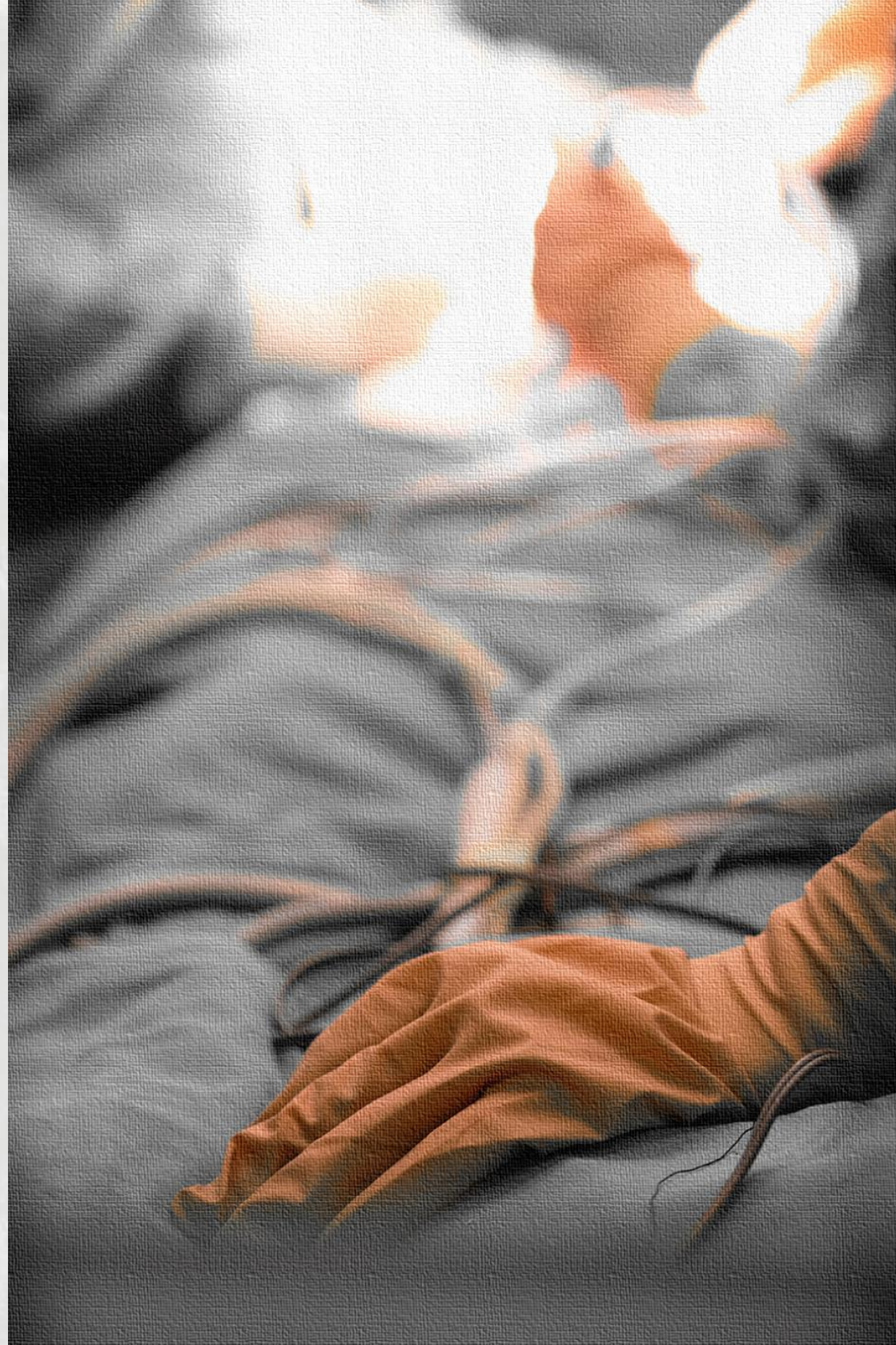
bu işlemler sırasında da hastanın mahremiyetine **saygı** gösterilmeli

görsel kayıtlarda hastanın **tanınmasına** neden olacak görüntülerden kaçınmalı

hastaya **özü** skar, benler, dövme gibi özellikler bizzat patolojinin kendisi değilse görüntü dışında bırakılmalı yazılı kayıtlarda ise hastanın adı ve soyadı gibi bilgiler de **kodlanmalı** (AB, Kadın, 56 yaş vb.).

AMELİYAT ODASINDA ASEPSİ/ANTİSEPSİ

AMELİYAT ODASINDA ASEPSİ/ANTİSEPSİ

steril alanda sadece
cerrahi olarak yıkanmış
ve steril kıyafetleri giymiş
kişiler çalışır

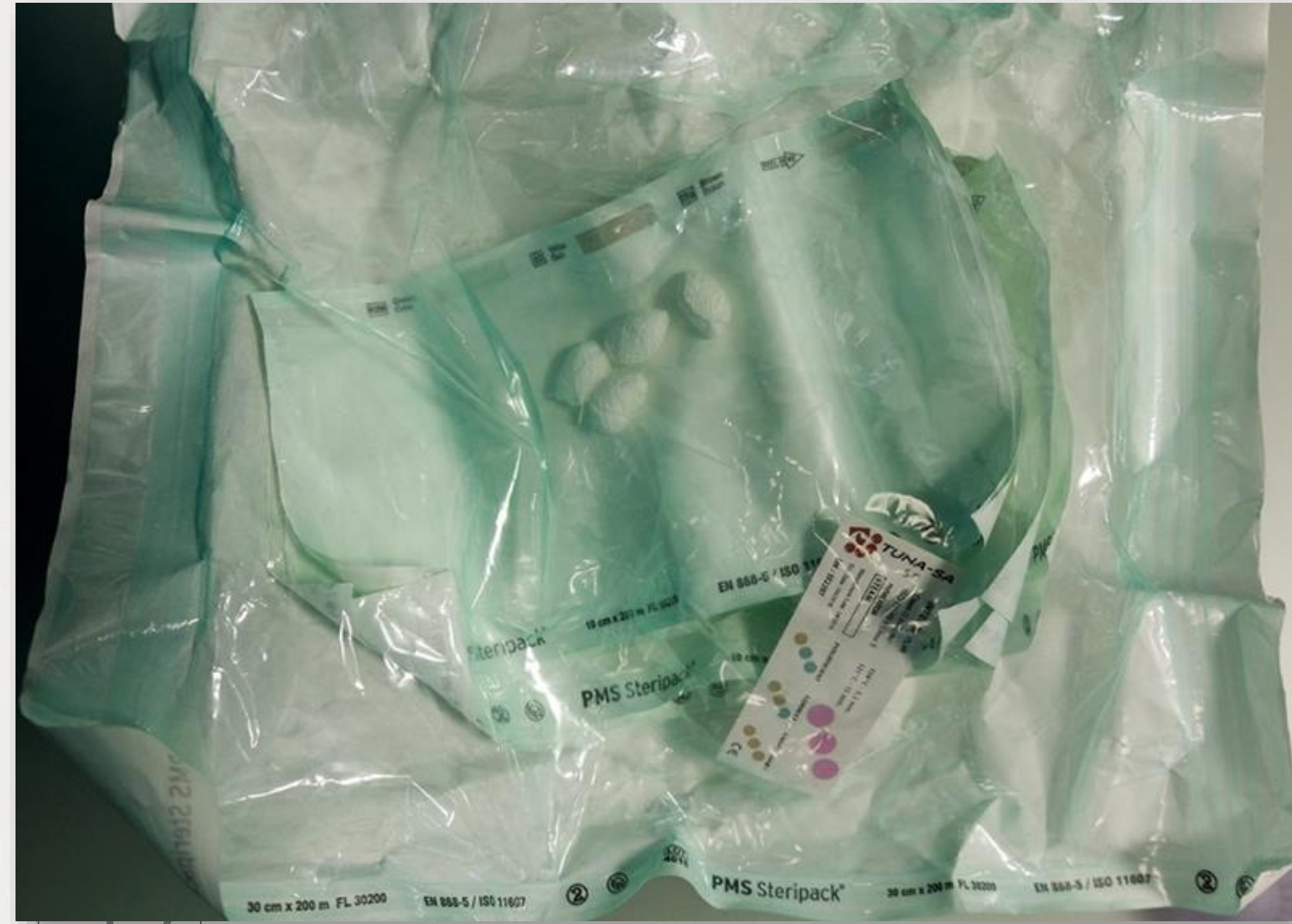
AMELİYAT ODASINDA ASEPSİ/ANTİSEPSİ

steril alan
yaratmak için
steril cerrahi
örtüler kullanılır

AMELİYAT ODASINDA ASEPSİ/ANTİSEPSİ

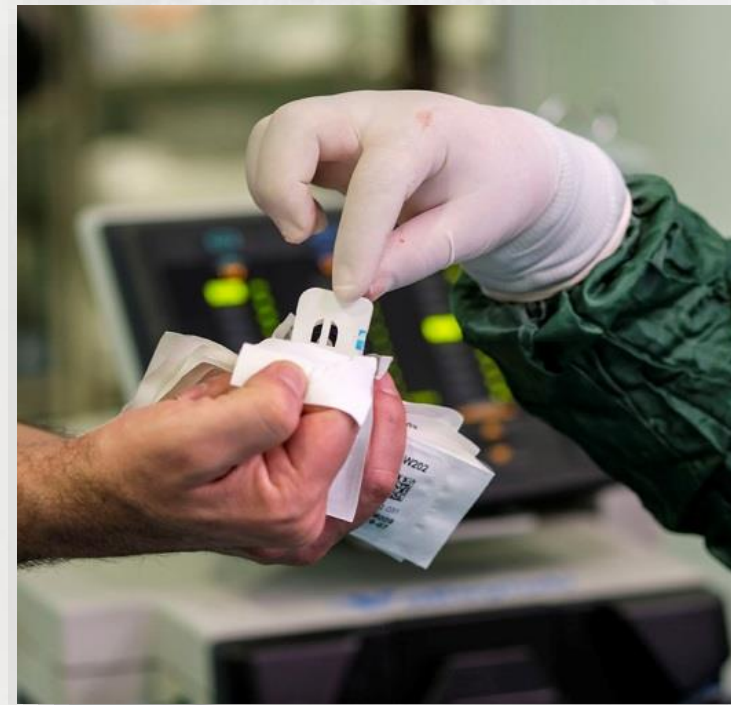
steril alanda
kullanılan bütün
aletler ve
malzemeler steril
olmalıdır

AMELİYAT ODASINDA ASEPSİ/ANTİSEPSİ

steril cerrahi alana
verilen bütün
malzemeler sterilite ve
bütünlük kurallarına
uygun olarak açılmalı,
dağıtılmalı ve taşınmalı

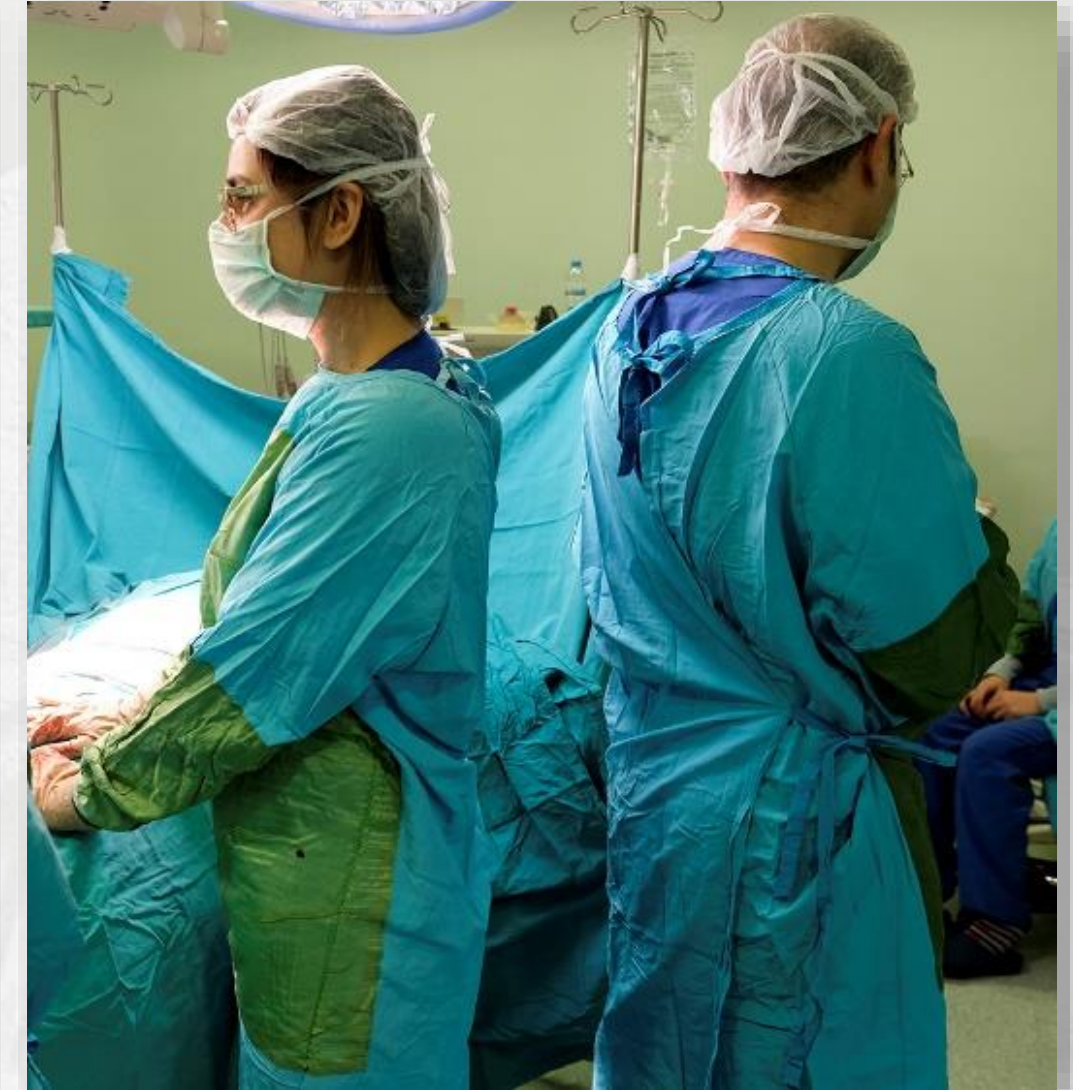
AMELİYAT ODASINDA ASEPSİ/ANTİSEPSİ

steril alan sürekli olarak izlenmeli ve korunmalı

AMELİYAT ODASINDA ASEPSİ/ANTİSEPSİ

bütün ekip steril alanın devamlılığını sağlayacak şekilde hareket etmeli

AMELİYAT ODASINDA ASEPSİSİ/ANTİSEPSİ

TIP FELSEFESİ VE ETİĞİ ÜZERİNE

İsmail Yakıt
Ötüken Neşriyat
2010

